

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TAYYORLOV GURUHI
TARBIYALANUVCHILARIDA O'QUV-BILISH MOTIVATSIYASINI
FAOLLASHTIRISH MASALALARI**

Raxmanova Gulrux Ubaydullayevna

Alfraganus universiteti, Pedagogika kafedrası PhD v.b. dotsenti

Ibragimova Dildora Turabovna

Toshkent xalqaro kimyo universiteti "Maktabgacha tarbiya nazariyasi va metodikasi" mutaxassisligi 1-kurs magistranti

Annotatsiya: *Zamonaviy ta'lim voqeliklari shaxsning ijodiy shakllanishi va o'z-o'zini ijodiy rivojlanishi uchun poydevor qo'yishni talab qiladi.*

Maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachining asosiy vazifalari, tarbiyalanuvchilarning o'quv bilish faolligini oshirish masalalari hamda tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida o'quv-bilish motivatsiyasini faollashtirish masalalari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar. *Jarayon, bilim, rivojlanish, unumdorlik, sifat, motivatsiya, ta'lim, tarbiya.*

Аннотация: *Современные образовательные реалии требуют создания основ для творческого становления личности и творческого саморазвития.*

В статье освещаются основные задачи педагога дошкольных образовательных организаций, вопросы повышения учебной активности воспитанников, а также вопросы активизации учебной мотивации воспитанников подготовительной группы.

Ключевые слова: *Процесс, знание, развитие, продуктивность, качество, мотивация, образование, обучение.*

Abstract: *Modern educational realities require the creation of a foundation for creative personal development and self-improvement.*

This article explores the key tasks of preschool teachers, issues of increasing students' academic activity, and enhancing the learning motivation of preschool students.

Keywords: *Process, knowledge, development, productivity, quality, motivation, education, learning.*

Respublikamizda so'nggi yillarda maktabgacha yoshdagi bolalarni ta'lim tizimiga qamrab olish, yosh avlodni ma'naviy-axloqiy, intellektual, jismoniy tarbiyalash, ularning har tomonlama rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratishning me'yoriy asoslari yaratilmoqda. "Maktabgacha ta'lim-tarbiya jarayonlarini ilmiy asoslangan yondashuvlar asosida takomillashtirish, bolalarning har tomonlama intellektual, estetik va jismoniy

rivojlanishi uchun shart-sharoitlarni tubdan yaxshilash” ustuvor vazifa etib belgilandi. Natijada, maktabgacha yoshdagi bolalarni kasb-hanarga qiziqtirishning pedagogik imkoniyatlari kengaytirildi.

Zamonaviy ta'lim voqeliklari shaxsning ijodiy shakllanishi va o'z-o'zini ijodiy rivojlanishi uchun poydevor qo'yishni, shu orqali ilg'or fikrlaydigan jamiyat poydevorini yaratishni talab qiladi.

Respublikamizda maktabgacha ta'lim bosqichida bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash, kasb-hunarga erta yo'naltirish, maktabgacha ta'limda o'yin metodlarini qo'llash orqali bolalar nutqi va savodxonligini rivojlantirish, tasviriy faoliyat metodikasini rivojlantirish masalalari A.A'zamova [1], F.Ganjiyev [2], L.Muminova [3] va boshqalar tomonidan tadqiq etilgan.

Tarbiyachining asosiy vazifalaridan biri tarbiyalanuvchining intellektual va o'quv bilish qobiliyatlarini, shuningdek, muloqot ko'nikmalarini egallash asosida yotgan hissiyot va his-tuyg'ularni rivojlantirishdan iborat.

Tarbiyalanuvchilarning o'quv bilish faolligini oshirish masalalari zamonaviy didaktikaning eng dolzarb muammolaridan biridir. Faollashtirish, faollikni uyg'otish, faollikni kuchaytirish, jonlantirish faoliyati tarbiyalanuvchilarning bilimga bo'lgan ehtiyojini rivojlantirish, intellektual faoliyat ko'nikmalarini egallash, mustaqillik, bilim chuqurligi va mustahkamligini ta'minlashning muhim sharti bo'lib xizmat qiladi.

Ta'limni insonparvarlashtirish jarayoni tufayli bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining o'quv-bilish motivatsiyasini faollashtirish masalalariga ko'proq e'tibor qaratilmoqda, psixologik fanlar bo'yicha bilimlardan, ilmiy tadqiqotlardan kengroq foydalanilmoqda.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining o'quv-bilish motivatsiyasini faollashtirishning zamonaviy usullarining dolzarb muammosi tarbiyalanuvchilarning faolligi, ularning o'zini namoyon qilishi va rivojlanishi uchun sharoit yaratishdir.

Ko'pgina mutaxassislarning fikricha, mavjud vaziyat, asosan, mavjud boshqaruv mexanizmlarining ijtimoiy talablarni shakllantiruvchi shart-sharoitlarga mos kelmasligi, ayniqsa, mehnat jamoalari faoliyatini faollashtirish, ularning mehnat unumdorligi va sifatini oshirishdan manfaatdorligini oshirish bo'yicha samarali chora-tadbirlarni topish nuqtai nazaridan ham izohlanadi.

Mavjud vaziyatni samarali hal etishga to'sqinlik qilayotgan holatlar qatorida qaror qabul qilishdan tortib to darhol amalga oshirishgacha bo'lgan topshiriqlarning bajarilishini tashkil etishda har bir shaxsning imkoniyatlaridan munosib ijodkorlik va yuqori samaradorlik bilan foydalana olmaslik ham mavjud. O'tish davrining nostandart ijtimoiy-iqtisodiy holatlari

qo'zg'atgan murakkab amaliy masalalarning aksariyati bo'yicha mavjud ilmiy tadqiqotlar va tavsiyalar hayotning yangi talablariga aniq va har tomonlama javob bera olmaydi.

Bu muammo ijtimoiy-iqtisodiy sohaning barcha tarmoqlarini, jumladan, ta'limni ham qamrab oldi. Motivatsiya darajasi bajarilgan ish sifati bilan bog'liq. Binobarin, maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining o'quv-bilish motivatsiyasi darajasi uning raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omil bo'lgan ta'lim-tarbiya sifatiga bevosita bog'liqdir. Nashr etilgan adabiyotlarda o'quv-bilish motivatsiyasi va undagi individual xatti-harakatlarning bir nechta chuqur tarkibiy tadqiqotlari mavjud bo'lib, ular shaxsiy psixologik xususiyatlarni boshqarish obyekti sifatida ko'rib chiqish zarurligini eslatib o'tadi.

Maqsadlar, motivlardan farqli o'laroq, doimo onglidir. Maqsad - bu xabardorlikda kutilgan natija bo'lib, mavzuni o'zi ham, boshqa odamlar ham tushunishi mumkin. Motivlar, eng avvalo, subyektning o'ziga xos xususiyatidir; ular uning o'ziga xos va chuqur tajribalari bilan ifodalanishi mumkin, bu har doim ham hech kimda javob va tushunish topa olmaydi. Maqsadni shakllantirish jarayoni motivlar, shuningdek, faoliyatning instrumental shartlari bilan belgilanadi.

Shubhasiz, inson faoliyati uning faoliyatining tashqi va ichki ko'rinishlarining birligini ifodalaydi. Faoliyat, faollikning tashqi ko'rinishlarini tahlil qilishning eng katta birligi sifatida, xulq-atvorning yaxlit motivlangan harakatidir. Insonning xatti-harakati turlichadir. Inson faoliyatining ichki tashkil etilishi uchta masalaning mohiyatini tashkil etadi: faoliyatning motivatsion asoslari, uning maqsadli va instrumental asoslari. Inson faoliyatining tashqi va ichki ko'rinishlariga ko'ra, xatti-harakatlarda uchta asosiy "qatlam" ajralib turadi, ular faoliyat motivi, maqsadlari va faoliyatning instrumental asoslari bilan bog'liq.

"Motivatsiya" tushunchasini muhokama qilish jarayoniga o'tishdan oldin "motiv" tushunchasiga ta'rif berish kerak.

Motiv va "ehtijoj" toifasi o'rtasidagi bog'liqlik bo'yicha umumiy pozitsiya ko'p hollarda munozarali emas, garchi ba'zida turli xil talqinlar mavjud. Shunday qilib, bir qarashda, ehtijojlar motiv emas, degan ta'kid radikaldir. Biroq, motiv ehtijojlarning o'zi emas, balki obyektiv voqelikning obyektlari va hodisalari ekanligi ta'kidlanadi. Psixologiyada ishlab chiqilgan motivatsiya nazariyasida motivni obyektivlashtirilgan ehtijoj sifatida tushunish kerak, degan keng tarqalgan nuqtai nazar mavjud. Shunday qilib, ehtijoj va obyekt toifalari o'rtasidagi keskin qarama-qarshilik mos kelmaydi [4].

Faoliyat obyekti, motiv bo'lib, moddiy yoki ideal bo'lishi mumkin, lekin asosiysi, uning orqasida doimo ehtijoj bor, u doimo u yoki bu ehtijojni qondiradi. Zamonaviy psixologiyada mavjud bo'lgan turli xil talqinlarga qaramay, motivni ehtijojlarni qondirish

bilan bog‘liq harakatlar va faoliyatlarning motivatsion sababi sifatida tushunish shubhasizdir. Motivatsiya tarkibida ehtiyojlar va motivlarni birlashtirish "motiv" tushunchasini har qanday mustaqil tarkibdan mahrum qilishni anglatadi.

Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida o‘quv-bilish motivatsiyasini faollashtirish bolalarning idroki va ta‘limi, tajribasi va tashqi muhitiga muvofiq guruhdagi xatti-harakatlariga asoslanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. A'zamova M.N. Maktabga tayyorlov guruhlarida tarbiyalanuvchilarida do'stona munosabatlarga asoslangan hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish tizimini takomillashtirish: Pedagogika falsafa doktori (phd) avtoreferati. -Toshkent, 2020. -45 b. (B.18)
2. Ganjiyev F.F. Maktabgacha ta‘lim tashkiloti tarbiyachilarida ijtimoiy-psixologik kompetentlik omillarining namoyon etilishi va rivojlanishi: Psixol sogiya ... falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. -Buxoro, 2021. -169 b. (B. 116-117)
3. Muminova L., Kabulova R., Pulatova S.. Maktabgacha ta‘lim muassasalarining katta va maktabga tayyorlov gurux bolalari nutkini xalk uyinlari asosida rivojlantirish texnologiyasi. -T.: «Fan va texnologiya», 2014, - 72 b.
4. Сафронов В. Материальная мотивация персонала // Консультант директора. — 2000, № 10. с. 21-25.
5. G.U.Raxmonova “Maktabgacha yoshdagi bolalarni kasb-hunarga qiziqishlarini shakllantirishda o‘yin texnologiyalarining ahamiyati” Alfraganus 2024. Monografiya